

DENNÍK ANNY FRANKOVEJ **SLOVENSKÉ NÁRODNÉ DIVADLO**

autorka recenzie: **Karol Mišovic**

predstavenie na festivale Dotyky a spojenia: 10. 09. 2021 v Martine

Operná Anna Franková

Či chceme alebo nie, žiadny profesionálny spisovateľ zachytávajúci vo svojich dielach hrôzy druhej svetovej vojny nedosiahol takú čitateľskú popularitu ako mladá Holanďanka Anna Franková. Jej denník sa stal nielen literárnym fenoménom, ale i bezprostredným svedectvom najtemnejšieho obdobia svetových dejín. Základným ponaučením z dejinných katastrof je apel, aby sme nepripustili ich opakovanie. Na pripomenutie zločinov nacistického i fašistického režimu, ktorých mnohé odlesky badáme aj v prejavoch niektorých súčasných politických reprezentantov, slovenské divadlá neustále uvádzajú diela reflektujúce historickú epochu pred trištvrte storočia. Jedným z nich je aj *Denník Anny Frankovej*. Po trojici inscenácií naštudovaných v sezóne 2016/2017 (DJGT Zvolen, Nové divadlo Nitra a ŠD Košice) pripravilo v novembri 2020 svoju verziu aj Operné štúdio SND.

Kým vo Zvolene režisérka Júlia Rázusová skúmala dopad diktatúry a stihomamu strachu na jednotku rodiny, choreograf Ondrej Šoth v košickom baletе kládol dôraz na prostriedky atakujúce najmä emočné receptory a v Nitre sa Šimon Spišák snažil viesť dialóg predovšetkým s Anninými dnešnými rovesníkmi, režisér i dramaturg komornej inscenácie Marek Mokoš v SND išiel vlastnou cestou. Siahol po klavírnej verzii ruskej monoopery Grigorija Frida v českom preklade Petra Štědroňa, ktorá neilustruje Frankovej pohnutý osud v absolútnej vernosti jej denníkovým zápiskom. Opera sa snaží zachytiť citové rozpätie mladého dievčaťa v prológu jej životnej cesty, ktorý je zároveň i jej predčasným

epilógom. Konfrontujú sa tu veľké dejiny z pohľadu malého a najmä mladého človeka. V tom Mokoš vycítil základný aktualizčný akcent. Osamenie titulnej hrdinky nemalo byť v jeho ponímaní len reakciou na dobu, keď počas vrcholiacej pandémie pociťuje množstvo ľudí po celom svete stavy úzkosti, osihotenosti a vykorenenosti, spôsobené vykročením z ich predošlej sociálnej zóny, ale poukázal aj na už spomínané nebezpečenstvo reprízy dejinnej kataklizmy.

Viac než o vizuálnu efektnosť išlo Mokošovi o vystihnutie citových nuáns postavy a divadelnosti celku. Na scéne Barbory Šajgalíkovej sa ocitlo množstvo kufrov rôznych veľkostí, odkazujúcich na motív batožiny, ktorú si židovskí občania mohli odnieť do pracovných táborov, ale i na dielo židovského maliara Arnolda Petra Weisza-Kubínčana, ktorého život, podobne ako aj život Anny a jej najbližších, násilne ukončili v nemeckom koncentračnom tábore. Kufre, s ktorými titulná predstaviteľka počas inscenácie opakovane manipuluje, postupne nadobúdajú rôzne významy: od reálnej funkcie kufra ako provizórne zbaleného domova až po ručne vystavané schodíky či stenu, za ktorou sa Anna snaží zabarikádovať počas smrteľne zvierajúceho strachu z toho, že nacisti objavia ich úkryt. Práve z kufra Anna vyberá aj svoj nový denník, do ktorého počas núteného úkrytu v zadnom trakte amsterdamského domu poctivo zapisuje svoje reflexie a dojmy, z kufra vyťahuje aj červené hračky drejdl, s akými sa hrávajú židovské deti počas sviatku Chanuka. Na veži poskladanej z trojice veľkých kufrov stojí Anna aj v závere inscenácie, keď s nádejou rozpažuje ruky k nebesiam. Vtedy sa však už nachádza v šesťcípej hviezde zloženej z dvoch dovedy vertikálne postavených svetelných rámov, asociujúcich povalové trámy. Dochádza k antickej irónii, keď postava síce verí v šťastný koniec, ale divák dobre vie, že tragédia jej osudu sa čoskoro naplní.

Kzdivadelneniu diania inscenácie dopomáha aj tanečná postava Anninej fiktívnej kamarátky, ktorej sa zveruje so svojimi radosťami i strasťami. Tanečníčka (Margaux Bortoluzzi) však svojim pohybom neilustruje Annou vypovedané, resp. zaspievané, ale vytvára s predstaviteľkou Anny (Aneta Podracká Bendová) aktívny neverbálny dialóg. Práve jej Anna odovzdá svoj denník, aby sa uchoval pre ďalšie generácie. Podobne ako sa má zachovať odkaz tejto výrazovo striedmej, ale o to viac emočne i myšlienkov

atakujúcej inscenácie, ktorá má za cieľ priblížiť mladým divákovi tak špecifickú estetiku opery, ako i nešťastný osud ich niekdajšej rovesníčky, ktorá by dnes bola vo veku ich prastarých mám.